

М. В. Бутиріна

доктор наук із соціальних комунікацій, професор
завідувач кафедри масової та міжнародної комунікації
e-mail: butyrina_m@fszmk.dnulive.dp.ua, ORCID: 0000-0002-2361-1483
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
проспект Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49131, Україна

Ю. С. Гаркавенко

кандидат наук із соціальних комунікацій
доцент кафедри масової та міжнародної комунікації
e-mail: garkavenko_y@fszmk.dnulive.dp.ua, ORCID: 0000-0003-1257-9868
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
проспект Гагаріна, 72, м. Дніпро, 49131, Україна

ГОМОГЕНІЗАЦІЯ КОНТЕНТУ В МЕДІАРЕПРЕЗЕНТАЦІЯХ БІЛОРУСЬКИХ ПОДІЙ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЗМІ

Мета дослідження – висвітлення явища гомогенізації контенту в європейських ЗМК на прикладі медіарецепції білоруських подій.

Методологія дослідження. У процесі дослідження застосовано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення та спеціально-науковий метод контент-моніторингу. На суцільній вибірці публікацій періоду 10 серпня – 10 листопада 2020 р., відібраних за ключовими словами «Білорусь», «Білоруські протести», «Лукашенко», було виявлено тенденцію концептуальної зв'язаності післявиборних подій у Білорусі та подій Революції гідності в Україні. Генеральну сукупність становлять онлайн-версії видань «Die Welt», «Die Zeit», «Frankfurter Allgemeine Zeitung» (далі – FAZ), «The Guardian», «The Independent», «The Daily Telegraph», «Le Monde» за зазначений період.

Результати. Виявлено, що події, які розгорнулися в Білорусі після фальсифікованих виборів, сприймаються крізь призму концептів «Майдан» та «Революція гідності». Досвід України майданного періоду транслюється в дискурсивне поле медіарепресентацій протестної Білорусі. Визначено, що вертикальна європеїзація зумовлює гомогенізацію контенту, спричинену медіаполітикою Європейського Союзу, а горизонтальна європеїзація є наслідком традицій інформування, що склалися в європейському медіаполі, а також продуктом західноєвропейської публічної сфери. Вказано на медіапрояви диференціації політичної Європи на Захід та Схід, що зумовлено дією бінарною опозицією Ми/Вони.

Новизна. Уперше розкрито особливості медіарецепції білоруських подій європейськими медіа в контексті гомогенізації контенту.

Практичне значення. Результати та висновки дослідження доповнюють теоретичний дискурс наукової галузі «Соціальні комунікації», можуть бути використані в профільних для спеціальності «Журналістика» навчальних курсах.

Ключові слова: медіаполітика, гомогенізація контенту, медіадискурс, медіатизація білоруських подій.

I. Вступ

Державна медіаполітика є конструктом, яким позначають взаємовплив політичних суб'єктів та медіа, що визначає чергу денну новин у провідних ЗМІ, характер оцінок політичних явищ та подій. Через медіа держави заявляють про свої політичні пріоритети та потрактування поточних подій на міжнародній арені.

Як зауважує дослідник В. Волянський, «з точки зору політології, медіаполітика – це процес, у результаті якого держава, політичні партії, громадяни та інші політичні актори прагнуть впливати на ЗМІ з метою підпорядкування їх діяльності своїм інтересам, а саме – управляти соціально-політичними наслідками поширення новітніх технологій ЗМІ» [4].

Медіаполітика значною мірою впливає на характер контенту, що інформує широкий загал про політичні події. Через медіаканали державні інституції та наднаціональні об'єднання мають можливість повідомляти про свої рішення та обрані стратегії. Спільні підходи до потрактування політичних ситуацій, єдині стратегічні лінії в реакціях та діях, схожі концептуальні наголоси при медійному контентотворенні – усе це характеризує позицію Європейського Союзу щодо політич-

них реалій. Зокрема, події в Білорусі, що розгорнулися після фальсифікованих виборів 9 серпня 2020 р., також викликали гомогенну реакцію країн – членів ЄС та оприявнили єдину політичну лінію Європейського Союзу, яка згодом реалізувалася у відповідних санкціях. Крім того, визначена стратегія відбилася в стандартизованих підходах до медіарецепції білоруської політичної кризи.

Водночас, здійснюючи контент-моніторинг білоруського дискурсу британської преси, ми відзначили концептуальні акценти, подібні до інтерпретативних підходів, запропонованих у масмедіа країн – членів Європейського Союзу, що може свідчити про наявність гомогенного медіаполя на теренах Європи поза політичним контекстом. Великобританія, яка з лютого 2020 р. не є членом ЄС, проводить лінію цього наднаціонального об'єднання в медіарефлексіях білоруської політичної кризи.

Явище гомогенізації контенту неодноразово ставало об'єктом досліджень у галузях комунікативістики та журналістикознавства. Зокрема, про вплив політичних систем на ЗМІ, що спричиняє уодноманітнення редакційної політики національних видань, писали дослідники Д. Галлін та П. Манчіні [5]. Щоправда, вони констатували поступове зменшення впливу політичного чинника на гомогенізаційний процес та активізацію руху в напрямку нейтрального журналістського професіоналізму.

Серед актуальних трансформаційних тенденцій розвитку глобального інформаційно-комунікативного простору на «стандартизацію-гомогенізацію-зодноріднення» контенту та форми ЗМІ в різних країнах світу вказував український дослідник С. Блавацький [1].

У зв'язку з глобалізацією масових комунікацій гомогенізацію медіаконтенту досліджували Є. Цимбаленко, О. Шумило [7; 8]. Як закономірну тенденцію розвитку медіаринку гомогенізацію вивчав В. Брадов [2].

У своїх попередніх дослідженнях, висвітлюючи явище гомогенізації, ми розглядали явища вертикальної та горизонтальної європеїзації відповідно до уявлень дослідника Х. Весслера [3]. Зокрема, він вказував на подібність журналістських культур в онлайн-виданнях європейських країн, що, з одного боку, зумовлено появою гомогенізованого західного стилю журналістики, який наслідує англо-американську модель, а з іншого – появою європейської публічної сфери (цит. за [6]). За Х. Весслером, вертикальна європеїзація медіапростору виникає внаслідок тиражування новин та підходів, пов'язаних з ЄС. Натомість горизонтальна європеїзація зумовлюється професійно-технологічними чинниками медіавиробництва [9].

II. Постановка завдання та методи дослідження

Метою нашого дослідження є висвітлення явища гомогенізації контенту в європейських ЗМК на прикладі медіарецепції білоруських подій.

У процесі дослідження застосовано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, а також спеціально-науковий метод контент-моніторингу. Він здійснювався на суцільній вибірці публікацій періоду 10 серпня – 10 листопада 2020 р., відібраних за ключовими словами «Білорусь», «Білоруські протести», «Лукашенко». Генеральну сукупність становлять онлайн-версії видань «Die Welt», «Die Zeit», «Frankfurter Allgemeine Zeitung» (далі – FAZ), «The Guardian», «The Independent», «The Daily Telegraph», «Le Monde» за зазначений період.

III. Результати

Контент-моніторинг онлайн-версій європейських видань у період серпня-листопада поточного року дав змогу виявити тенденцію концептуальної зв'язаності післявиборних подій у Білорусі та подій Революції гідності в Україні. Для позначення того, що відбувається в білоруських містах, у європейському медіадискурсі застосовували концепти «білоруський Майдан», «білоруська Революція гідності», «Мінськ як новий Київ», що свідчить про відповідну оптику сприйняття: білоруські протести бачаться європейцям у контексті українських реалій кінця 2013 р. – початку 2014 р.

Вертикальна гомогенізація контенту виявляє себе в офіційних формулюваннях, спрямованих на засудження політики Лукашенка. В інформаційних повідомленнях про перебіг білоруських протестів трапляються такі концепти на позначення президента Білорусі: «суперечливий голова держави», «авторитарний правлячий глава держави», «досі не тронутий правитель» («Die Zeit»); «диктатор» («Die Welt»), «правитель Білорусі» (FAZ), «жорстокий репресивний режим Олександра Лукашенка», «розлючений Лукашенко», «глава найізолюванішої держави Європи», «останній диктатор» («The Guardian»), «“добрий” самодержець» («The Daily Telegraph»), «авторитарний лідер країни» («The Independent»), «Ватка», «колишній голова колгоспу», «останній диктатор Європи», «останній динозавр радянської ери» («Le Monde»).

Інформуючи про підготовку до зустрічі білоруського президента з Володимиром Путіним, британське видання подає такий портрет режиму О. Лукашенка: «Кримінальні обвинувачення, викрадення людей, мішки на головах та погрози смертю: білоруський лідер Олександр Лукашенко на цьому тижні розгорнув усі ресурси свого репресивного апарату, намагаючись задушити зростаючий рух протесту проти подовження його правління» (The Guardian, Putin holds key to Belarus crisis as Lukashenko heads to Moscow, 11.09.2020).

Мілітаризований образ білоруської влади створюють також німецькі видання («поліція з кулеметами», «військові формування», «рушніці проти демонстрантів», «військові машини», «со-

лдати», «жорстоко придушити протести», «жертви поліцейської жорстокості», «застосування сили», «насилля над демонстрантами»), який протиставляється позитивно конотованому образу мирних протестувальників («дубинки, водомети, сльозогінний газ проти мирних демонстрантів»).

Жорстку позицію диктатора Лукашенка вони описують за допомогою частотного концепту «режим», що свідчить про послідовність та усталеність авторитарної практики білоруського президента. Концептом «режим», характеризуючи дії білоруської влади, користуються також британські та французькі видання. «The Daily Telegraph» констатує: «Великобританія вводить санкції проти Лукашенка та інших білоруських чиновників після жорстоких репресій» (The Daily Telegraph, 29.09.2020). Французькі видання апелюють до таких концептосполук: «арешти» (Le Monde Diplomatique), «побиття» (Le Monde Diplomatique), «силою подавити повстання» (Le Monde). «Le Monde» пише про побоювання Лукашенка повторити український сценарій у Білорусі: «Він подивився на те, що сталося в Криму, анексованому Москвою в 2014 р., потім на Донбасі, і побоюється, що росіяни повторять український сценарій у Білорусі» (Le Monde, *Déni démocratique en Biélorussie*, 14.08.2020).

«Die Zeit», своєю чергою, чітко формулює позицію Європейського Союзу щодо білоруських виборів: «ЄС назвав голосування ані вільним, ані чесним, і кілька тижнів тому ввів нові санкції проти політиків у країні» (Die Zeit, *Polizei nimmt mehr als 500 Demonstrierende fest*, 21.10.2020).

Негативну оцінку білоруським виборам надають і французькі медіа: «З вечора неділі десятки тисяч протестувальників зіткнулися зі спецназом у Мінську та близько 20 інших міст країни. Як і після президентських виборів 2010 р., вони оскаржують офіційний результат виборів, схожих на маскарад: ув'язнені кандидати від опозиції, непрозорі скриньки для голосування, кабінети для голосування без завіс, побиті та заарештовані члени виборчої комісії, заборонені іноземні журналисти», – пише видання Le Monde (Le Monde, *Déni démocratique en Biélorussie*, 14.08.2020).

Горизонтальна європеїзація зумовлює гомогенізацію контенту, пов'язану з формуванням західної публічної сфери й відповідної суспільної свідомості, що виникає внаслідок чіткої диференціації політичної Європи на Захід та Схід. Саме така бінарна опозиція уґрунтовує інтерпретації білоруських подій у контексті українського сценарію кінця 2013 р. – початку 2014 р.

У статті «В Білорусії Лукашенко намагається силою подавити повстання “свого” народу» журналісти апелюють до подій, які відбулися в Україні у 2014 р., позначаючи їх за допомогою концепту «Майдан» (Le Monde, *En Biélorussie, Loukachenko tente d'éteindre par la force la révolte de «son» peuple*, 11.08.2020). Цей концепт являє собою згорнуту комунікативну формулу, фонове поняття, яке наділене культурним, історичним та емоційним змістом та сприймається як «сценарій» для певних подій.

Варто зауважити, що саме зі «сценарієм» у низці публікацій французькі журналісти ототожнюють український, а тепер уже й білоруський «Майдан». Клер Гатінуа (Claire Gatinois), авторка цієї публікації, наводить висловлювання Олександра Лукашенка про те, що він з острахом ставиться до перспективи розгортання подібного сценарію в Білорусі, наголошуючи на небажаності цієї події: «“Майдан”. Саме слово і те, що воно представляє, жахає його. Олександр Лукашенко повторює це протягом своїх погрозових виступів як абсолютну кальку. А, можливо, проговорює як неминучість, яку він бачить з кожним днем усе ближче: “Ми не дозволимо їм розірвати країну. Як я вже говорив раніше, Майдану не буде, хоча дехто цього дуже хоче. Люди повинні заспокоїтися”» (Le Monde, *En Biélorussie, Loukachenko tente d'éteindre par la force la révolte de «son» peuple*, 11.08.2020).

Крім того, у цьому матеріалі знаходимо зіставлення українського та білоруського народів за духом і характером: «Самодержець, який щойно призначив собі шосту перемогу на виборах, набравши понад 80% голосів виборців, наперекір усім правилам прозорості, із занепокоєнням зазначає, що його люди багато в чому мають однакову рішучість і такий самий гнів, як і ті українці, яким у 2014 р. вдалося повалити владу, що була на місцях, місяцями кемпінгуючи на Майдані в Києві» (Le Monde, *En Biélorussie, Loukachenko tente d'éteindre par la force la révolte de «son» peuple*, 11.08.2020).

Також потрібно наголосити, що концепт «Майдан», який використовують ЗМІ для репрезентації подій у Білорусі, є релевантним не лише для журналістів французьких якісних видань, а й для їх читачів: аудиторія сприймає його та використовує для оформлення власних думок стосовно ситуації в Білорусі. Так, наприклад, Le Monde пропонує на своєму сайті інтерактивний чат, який веде відповідальний за певну тему журналіст, він дає експертні відповіді на питання. У верхній частині вебсторінки розміщена тема для обговорення (заголовок) із позначкою «Live» (наживо) на фоні фотографії, яка ілюструє подію, а також підзаголовок, в якому детально представлено вектор дискусії. У спеціальній колонці розміщено додаткові факти щодо теми, ознайомившись із якими, читач зможе краще розібратися з питанням, що його цікавить. Як приклад наведемо чат «Le Monde» під заголовком «Маніфестації в Білорусі: Майдан – це жажливий сценарій, який загрожує Лукашенку» (Manifestations en Biélorussie: «Maïdan est le scénario d'épouvante que brandit Loukachenko»). У підзаголовку до теми зазначено: «Наша журналістка Клер Гатінуа (Claire Gatinois) відповідає на ваші запитання, оскільки десятки тисяч людей продовжують протестувати, щоб засудити переобрання самодержця Олександра Лукашенка, який перебуває при владі з 1994 р.» (Le Monde, ТЧАТ).

Показовим є те, що серед питань, які ставили читачі, були й такі, що стосувалися подій під час українського Майдану: «Доброго дня, чи може ситуація в Білорусі звестися до того, що пережила Україна в 2014 р. з Майданом? Чи збереже Росія свою вичікувальну позицію в разі де-стабілізації влади Лукашенка?». Відповідь журналістки була такою: «Майдан, очевидно, є жакливым сценарієм, який загрожує Лукашенку. На цьому етапі важко сказати, що станеться із цим народним повстанням. Все вирішиться найближчими днями: чи буде мобілізація народних мас усе ще настільки актуальною? Чи буде масово здійснюватися заклик до загального страйку? Чи відбуватимуться зміни в адміністраціях?» (Le Monde, ТСНАТ).

У публікації «Свобода бродить» німецького видання «Die Zeit» ідеться про феномен «кольорових революцій», де в одному ряду постають події в Україні, Білорусі, Грузії, Киргизстані тощо (Die Zeit, 21.10.2020). Автори доводять, що опозиційні рухи є подібними один до одного в багатьох країнах світу.

Подібне ставлення до українських подій крізь призму медіарецепції Білоруського сценарію простежується й у матеріалі мережевої версії Le Monde Diplomatique під назвою «Can the Belarus protests topple Lukashenko?», де один із підзаголовків статті звучить так: «Ніхто не хоче іще одного Майдану» (Le Monde Diplomatique, Can the Belarus protests topple Lukashenko?, 10.2020). Далі автор наводить приклад того, як місцева влада білоруського селища Брагін Гомельської області, перебуваючи «на межі», готується до протистояння протестам: «У сутінках поліцейська машина зайняла позицію на головній вулиці, а кілька поліцейських вирушили на патрулювання з центральної площі» (Le Monde Diplomatique, Can the Belarus protests topple Lukashenko?, 10.2020).

Німецька міжнародна громадська телерадіокомпанія «Deutsche Welle» також подає матеріал, у якому акцентовано роль України в активізації опозиційного руху в Білорусі. Відтак, у статті «Ветерани Майдану бачать відгомін українського повстання в Білорусі» автор з перших рядків лід-абзацу наголошує на схожості політичних подій в обох країнах та вказує на можливість для Білорусі перейняти досвід України в ситуації, що склалася: «Українці, які воювали під час повстання на Майдані, висловили солідарність протестуючим в Білорусі. Уряд пав після багатомісячних демонстрацій у Києві. Чого можуть навчитися білоруси від своїх закордонних товаришів?» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020).

Акцент у матеріалі «Deutsche Welle» зроблено на зіставленні оцінок білорусів, безпосередньо причетних до розгортання протестного руху, а також українців, які спостерігають за ситуацією із-за кордону, маючи досвід участі в Революції гідності: «Спостерігачі бачать схожість з протестами на Майдані в Києві, які розпочались восени 2013 р., а до весни 2014 р. призвели до зміни влади та політики в Україні. Люди, які брали участь у русі Майдану, також бачать паралелі через кордон» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020). Автор матеріалу наводить у тексті цитати активістів українського Євромайдану Олександри Матвійчук, Євгенії Закревської та Павла Сидоренка, які висловлюють свою підтримку білорусам, діляться спогадами, порівнюють події й дають поради. Так, наприклад, Олександра Матвійчук з громадської організації «Євромайдан SOS», метою якої було «допомагати жертвам насилля правоохоронних органів під час протестів у Києві», зазначає: «Події в Білорусі, коли гумовими кулями стріляли по головах людей, а транспортний фургон для перевезення в'язнів врізався у натовп, породжують гіркі спогади» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020).

Україно-білоруські відносини постають у контексті концепту «солідарність», який виявляється в прагматичній медіадискурсу, адже прояви солідарності закріплені в подієвих комунікаціях. У статті зазначено, що Олександра Матвійчук та 100 інших активістів маршем пройшли до Посольства Білорусі в Києві, аби «висловити солідарність своїм товаришам у Мінську й закликати владу через кордон припинити насильство над демонстрантами» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020). Концепт «солідарність» підкріплено апеляціями до майданного досвіду білорусько-українських відносин: автор публікації зазначає, що люди, які брали участь в українському Майдані, – етнічні білоруси: «Матвійчук закликала українців продовжувати проявляти солідарність дисидентам у Білорусі, які висловили свою підтримку під час протестів на Майдані. Михайло Жизневський, журналіст та активіст ультраправої Української національної асамблеї – Української народної самооборони та один із перших людей, убитих силами державної безпеки в Києві, приїхав сюди ще дитиною з Білорусі» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020).

Спогади активістів Євромайдану являють собою своєрідну пострефлексію на події кінця 2013 р. – початку 2014 р. із закріпленими за нею емоційними переживаннями та оцінками. Адвокат Євгенія Закревська, яка представляє інтереси членів родин людей, що стали жертвами насилля правоохоронних органів на Майдані, зазначає: «Нічні відео з Білорусі – дежавю» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020). Колишній активіст Євромайдану Павло Сидоренко також висловлює слова підтримки демонстрантам у Білорусі та ділиться своїми порадами стосовно консолідації зусиль протестувальників, апелюючи до власного досвіду: «Майдан був схожий на мурашник, де кожен виконував свою роботу як міг. Була мета, і було абсолютне переконання в необхідності змін. Хтось стояв на варті, хтось

виконував функції лікарів, інші приносили дрова, а треті захищали ув'язнених у суді» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020).

У матеріалі збережено баланс думок і наведено не лише погляди українських активістів на проблему, а й представників білоруських ЗМІ. Так, наприклад, білоруська журналістка Олена Литвінова, яку цитує автор тексту, вказує на відмінність між українським та білоруським Майданом, яка полягає в тому, що в Україні «протести розпочалися у Києві, а потім до них долучилися мільйони людей по всій країні», а в Білорусі – навпаки: «Демонстрації почалися в регіонах, – сказала вона, – і влада Білорусі не врахувала цього чинника» (Deutsche Welle, Maidan veterans see echoes of Ukraine uprising in Belarus, 12.08.2020). На прикладі цієї публікації можна дослідити тенденцію до гомогенізації контенту, оскільки статтю з таким самим заголовком, із посиланням на Deutsche Welle, розмістили на своїх вебсторінках ще ряд видань та порталів новин: Kyiv Post, UaPosition, Taiwan News, Africalink, Noovell. Цю новину можна також прочитати за допомогою застосунку Flipboard, що свідчить про тиражування медіарепрезентацій білоруських подій.

Водночас у німецькій пресі виникає концепт «втоми від східноєвропейських країн», які наразі опікуються демократичним самовизначенням. Зокрема, вказується на світоглядний бар'єр між двома Європами – Західною та Східною, що змушує нас констатувати прояв архетипної опозиції Ми/Вони, яка визначає демаркаційну лінію, яка проходить європейським соціокультурним простором.

Так, у статті «Друзі дракона» («Drachenfreunde»), назва якої є алюзією на поезію Строщева, висловлено сумніви щодо доцільності білоруських протестів у сприйнятті західних країн: «демократичне самовизначення націй більше не є його (Заходу) найгарячішою темою. Західна Європа досі зализує свої рани, тому що національні консервативні держави Східної Європи не вписуються в її світогляд».

Принципову несхожість західно- та східноєвропейських цінностей підкреслено шляхом незгоди з думками ключових комунікаторів Білорусі: О. Шпарагою, С. Стурейкою, А. Хайко. У публікації згадано платформу Koipè – «цифрове місце зустрічі східноєвропейських мислителів», яке розглядають як локальний комунікаційний простір, не відвідуваний західноєвропейськими читачами.

Водночас автори матеріалу надають трибуну Павлу Барковському, мінському філософу, який чітко артикулює цілі білоруських протестів: «Білорусь, на відміну від 2006 чи 2010 рр., не шукає ані Заходу, ані Сходу, не протестує, аби стати частиною ліберального світу. Робітники бастують не для того, щоб запровадити великий капіталізм, а для того, щоб люди могли обирати свій власний уряд, бути захищеними від тортур і користуватися “конституційними правами”» (Die Zeit, Drachenfreunde, 24.09.2020). Щоправда, автори публікації розцінюють білоруські прагнення як «розчаровуючий мінімалізм».

У білоруському дискурсі німецькі видання часто застосовують застарілий етнонім «Weißrussland», що є маркером радянської концептосфери й видається некоректним у застосуванні до сучасної Білорусі.

IV. Висновки

Гомогенізацію контенту у висвітленні білоруських подій спричинила, з одного боку, медіаполітика Європейського Союзу, яка зумовила уніфіковані медіапідходи до репрезентацій та оцінок післявиборних протестів (вертикальна європеїзація), а з іншого – професійно-технологічні та ментальні чинники, що призвели до уніфікованого прочитання білоруської політичної кризи (горизонтальна європеїзація). Бінарна опозиція Ми/Вони значною мірою визначила характер інтерпретації того, що відбувається в Білорусі. Серед проявів уодноманітнення – концептуальна зв'язаність українського революційного та білоруського протестного дискурсів, що представлена апеляціями до концептів «Білоруський Майдан», «Білоруська Революція гідності», «Мінськ як новий Київ».

«Майдан» вживають як концепт, що має соціокультурний, політичний, ментальний бекграунд і презентує не лише українські реалії кінця 2013 р. – початку 2014 р., а й феномен протестних рухів загалом. Серед частотних медіаконцептів, що свідчать про гомогенізацію контенту, варто вказати також «режим Лукашенка», «сценарій Майдану», «солідарність українців та білорусів».

Перспективу досліджень гомогенізації контенту європейських ЗМІ ми вбачаємо в подальшому моніторингу білоруського та інших політичних медіадискурсів.

Список використаної літератури

1. Блавацький С. Феномен кваліфікації: ідентифікація у глобальному інформаційно-комунікативному просторі (на прикладі європейського медіадискурсу). *Збірник праць науково-дослідного центру періодики*. 2010. Вип. 2. С. 319–329.
2. Брадов В. В. Конкуренція як регулятор медіаринку: теоретичний аспект. *Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації*. 2017. № 2 (30). С. 15–18.
3. Бутиріна М., Гаркавенко Ю. Гетеростереотипізація України у британській якійсній пресі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціальні комунікації»*. 2016. № 10. С. 10–15.
4. Волянський В. В. Медіаполітика у демократичному суспільстві: сучасні тенденції та перспективи розвитку : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2012. 18 с.

5. Галлін Д., Манчіні П. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики : пер. з англ. Київ, 2008. 320 с.
6. Гаркавенко Ю. С. Мас-медійні джерела гетеростереотипізації України: комунікаційний аспект : дис. ... канд. наук із соц. ком. : 27.00.01. Дніпро, 2018. 224 с.
7. Цимбаленко Є. С. Тенденції трансформацій у медіакомунікаціях: глобальність контенту. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. 2016. № IV (12). Issue: 76. С. 68–72.
8. Шумило О. В. Особливості глобалізації масових комунікацій у постіндустріальному світі. *Actual problems of international relations*. 2014. № 118 (part I). С. 70–75.
9. Wessler, H. Comparing Media Systems and Media Content: Online Newspapers in Ten Eastern and Western European Countries. *Journal of Global Mass Communication*. 2008. Vol. 1. nos. ¾. P. 165–189.

References

1. Blavacz'kij, S. (2010). Fenomen kvaloyidizacziyi: identifikacziya u global'nomu informacijno-komunikativnomu prostori (na prikladi yevropejs'kogo mediadiskursu). [The phenomenon of qualoidization: identification in the global information and communication space (on the application of the European media discourse)]. *Zbirnik prac' Naukovo-doslidnogo cenztru periodiki*, 2, 319–329 [in Ukrainian].
2. Bradov, V. V. (2017). Konkurencziya yak reguljator mediarinku: teoretichnij aspekt [Competition as a regulator of the medical market: a theoretical aspect]. *Derzhava ta regioni. Seriya: Soczial'ni komunikacziyi*, 2 (30), 15–18 [in Ukrainian].
3. Butirina, M., & Garkavenko, Yu. (2016). Geterostereotipizacziya Ukrayini u britans'kij yakisnij presi [Heterostereotyping of Ukraine in the British quality press]. *Visnik Kharkivs'kogo nacjonal'nogo universitetu imeni V. N. Karazina. Seriya «Soczial'ni komunikacziyi»*, 10, 10–15 [in Ukrainian].
4. Volyans'kij, V. V. (2012). *Mediapolitika u demokratichnomu suspil'stvi: suchasni tendencziyi ta perspektivi rozvitku* [Media policy in a democratic society: current trends and prospects]. (Extended abstract of candidate's thesis). Odesa [in Ukrainian].
5. Gallin, D., & Manchini, P. (2008). Suchasni mediasistemi: tri modeli vidnosin ZMI ta politiki [Modern media systems: three models of media relations and politics]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Garkavenko, Yu. S. (2018). *Mas-medijni dzherela geterostereotipizacziyi Ukrayini: komunikacijnij aspekt* [Mass media sources of heterostereotyping of Ukraine: communication aspect]. (Candidate's thesis). Dnipro [in Ukrainian].
7. Czimbalenko, Ye. S. (2016). Tendencziyi transformacij u mediakomunikacijakh: global'nist' kontentu [Trends in transformations in media communications: the global nature of content]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IV (12), 76, 68–72 [in Ukrainian].
8. Shumilo, O. V. (2014). Osoblivosti globalizacziyi masovikh komunikacij u postindustrial'nomu sviti [Features of globalization of mass communications in the post-industrial world]. *Actual problems of international relations*, 118 (part I), 70–75 [in Ukrainian].
9. Wessler, H. (2008). Comparing Media Systems and Media Content: Online Newspapers in Ten Eastern and Western European Countries. *Journal of Global Mass Communication*, 1, 165–189 [in English].

Стаття надійшла до редакції 12.11.2020.

Received 12.11.2020.

Butyrina M., Garkavenko Yu. Homogenization of Content in Media Representations of Belarusian Events: the Experience of the European Media

The purpose of the study was to highlight the phenomenon of content homogenization in the European media on the example of media reception of Belarusian events.

Research methodology. In the process of the research, general scientific methods of analysis, synthesis, comparison, generalisation and special scientific method of content monitoring were used. A continuous sample of publications from the 10th of August to the 10th of November 2020, selected by the «Belarus», «Belarusian protests» and «Lukashenko» keywords revealed a tendency of conceptual connection between the post-election events in Belarus and the events of the Revolution of Dignity in Ukraine. The common sampling consisted of the online versions of «Die Welt», «Die Zeit», FAZ; «The Guardian», «The Independent», «The Daily Telegraph» and «Le Monde» newspapers for the specified period.

Results. It was found that the events that unfolded in Belarus after the rigged elections are perceived through the prism of «Maidan» and «Revolution of Dignity» concepts. The experience of Ukraine in the Maidan period is broadcast in the discursive field of media representations of protesting Belarus. It is concluded that vertical Europeanization causes content homogenization caused by the European Union media policy, while horizontal Europeanization is a consequence of the traditions of information that have developed in the European media, as well as a product of Western European

public sphere. The media manifestations of the differentiation of political Europe into West and East are pointed out, which is due to the effective We / They binary opposition.

Novelty. For the first time the peculiarities of media reception of Belarusian events by the European media in the context of content homogenization are presented.

Practical significance. The results and conclusions of the study complement the theoretical discourse of the «Social Communications» scientific field, can be used in specialised courses for the «Journalism» specialty.

Key words: media policy, content homogenization, media discourse, mediatization of Belarusian events.

Бутырина М. В., Гаркавенко Ю. С. Гомогенизация контента в медиарепрезентациях белорусских событий: опыт европейских СМИ

Цель исследования – освещение явления гомогенизации контента в европейских СМИ на примере медиарецепции белорусских событий.

Методология исследования. В процессе исследования применялись общенаучные методы анализа, синтеза, сравнения, обобщения и специально-научный метод контент-мониторинга. На сплошной выборке, состоящей из публикаций за период 10 августа – 10 ноября 2020 г., отобранных по ключевым словам «Беларусь», «Белорусские протесты», «Лукашенко», была выявлена тенденция концептуальной связанности послевыборных событий в Беларуси и событий Революции Достоинства в Украине. Генеральную совокупность составили онлайн-версии изданий «Die Welt», «Die Zeit», «FAZ», «The Guardian», «The Independent», «The Daily Telegraph», «Le Monde» за указанный период.

Результаты. Выявлено, что события, которые развернулись в Беларуси после фальсифицированных выборов, воспринимаются через призму концептов «Майдан» и «Революция достоинства». Опыт Украины майданного периода транслируется в дискурсивное поле медиарепрезентаций протестной Беларуси. Определено, что вертикальная европеизация определяет гомогенизацию контента, вызванную медиаполитикой Европейского Союза, а горизонтальная европеизация – следствие традиций информирования, сложившихся в европейском медиаполе, а также продукт западноевропейской публичной сферы. Продемонстрированы медиапроявления дифференциации политической Европы на Запад и Восток, обусловленные бинарной оппозицией Мы/ Они.

Новизна. Впервые представлены особенности медиарецепции белорусских событий европейскими медиа в контексте гомогенизации контента.

Практическое значение. Результаты и выводы исследования дополняют теоретический дискурс научной отрасли «Социальные коммуникации», могут быть использованы в профильных для специальности «Журналистика» учебных курсах.

Ключевые слова: медиаполитика, гомогенизация контента, медиадискурс, медиатизация белорусских событий, европеизация.